

M U N I
L A W

Nezávislí vykonavatelé veřejné správy
Prezident republiky
Územní správní úřady
Veřejné sbory a ostatní vykonavatelé
státní správy

JUDr. Anna Chamráthová Richterová, Ph.D.

Osnova přednášky a její cíl

- **Nezávislí vykonavatelé veřejné správy** (pojem, význam, druhy)
- **Prezident republiky** (úkoly v rámci výkonu veřejné správy, postavení v rámci moci výkonné)
- **Územní správní úřady** (definice, druhy)
- **Veřejné sbory a ostatní vykonavatelé státní správy** (pojem, druhy a význam)

- **Cíl:** Cílem přednášky je přiblížení soudobé organizace veřejné správy v ČR, a to navázáním na předchozí výklad o organizaci veřejné správy, který doplní dalšími vykonavateli veřejné správy.

Na co má přednáška odpovědět?

- Jaké jsou pravomoci prezidenta vůči veřejné správě?
- Kdo jsou nezávislí vykonavatelé veřejné správy?
- Jaká je jejich úloha?
- Jaký je vztah ústředních správních úřadů a nezávislých vykonavatelů veřejné správy?
- Jaké územní správní úřady znáte?
- Jaký organizační princip se při jejich zřizování uplatňuje?
- Co jsou veřejné sbory?
- Co jsou veřejné strážce?

Organizační subsystémy v ČR

- Ústřední orgány státní správy
  - Vláda
  - Ministerstva = ústřední orgány státní správy, v jejichž čele stojí člen vlády
  - Ústřední orgány státní správy, v jejichž čele člen vlády nestojí
- Územní orgány veřejné správy s všeobecnou působností
- Územně dekoncentrované (specializované) orgány státní správy
- Orgány zájmové a profesní samosprávy

Subjekty a vykonavatelé veřejné správy

- **Subjekt/nositel** – má práva a povinnosti, náleží mu, nese odpovědnost
  - STÁT
  - VEŘEJNOPRÁVNÍ KORPORACE – obce a kraje
  - FO/PO – veřejné ústavy a podniky...
- **Vykonavatelé** – orgán/úřad, který BEZPROSTŘEDNĚ vykonává JMÉNEM, V ZÁJMU A NA ÚČET SUBJEKTU VEŘEJNOU SPRÁVU
  - **Pravomoc** – souvislosti se správní činností, „jak se to dělá“, *souhrn právních prostředků k realizaci působnosti*
  - **Působnost** (dělení na druhy veřejné správy), „co se dělá“, *předmět, obsah a rozsah činnosti*
  - Veřejnou správu vykonávají **vykonavatelé** veřejné správy
  - Veřejnou správu mohou vykonávat **subjekty i mimo organizaci veřejné správy na základě zákonné delegace**

I. Nezávislí vykonavatelé veřejné správy

V systému naší VS poměrně nový jev. Inspirace zahraniční – “agentury” (např. NASA, apod.)

= vykonavatelé VS, kteří stojí mimo organizační soustavu státní správy řízené vládou,
tedy jsou více či méně vyňati z „řídící“ působnosti vlády.
Zpravidla územní působnost celostátní.

Nejde o plnou nezávislost, pouze v některých aspektech:
- personálním, - funkčním, nebo – ekonomickém.
Můžeme spatřovat i nezávislost politickou.

Mezi jednotlivými subjekty – rozdíly.

- Nezávislými regulačními orgány jsou takové instituce, které na základě zákona vykonávají **vrchnostenskou regulaci určitého sektoru** (obvykle úžeji vymezeného než jsou např. ministerské resorty) a jsou **přítom nezávislé na vrcholném exekutivním orgánu a tvůrci politiky**. V rámci kategorie nezávislých regulačních orgánů tak lze rozlišovat **nezávislé správní úřady, které institucionálně jsou součástí moci výkonné** a které lze považovat za historicky první a nejběžnější formu nezávislých regulačních úřadů, a jiné **veřejné orgány, které institucionálně stojí mimo moc výkonnou a případně mohou mít vlastní právní subjektivitu**
- Pouperová, Olga. „Nezávislé správní úřady“. Správní právo, 2014, č. 4. s. 209 an.

I. Nezávislí vykonavatelé veřejné správy

Můžeme rozlišit na úřady relativně nezávislé a /plně,absolutně/ nezávislé .

A. Relativně nezávislé úřady:

I když zařazeny do kompetenčního zákona (§ 21 ? - *ve veškeré své činnosti se řídí ústavními a ostatními zákony a usneseními vlády*), v některých věcech nezávislé (dle zvláštních zákonů).

Náleží sem:

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (předseda)

Český statistický úřad (předseda)

Energetický regulační úřad (Rada a předseda Rady)

Český telekomunikační úřad (jeden z členů Rady Úřadu předsedou Úřadu)

Národní akreditační úřad pro vysoké školství (Rada Úřadu, předseda, místopředsedové Rady Úřadu)

I. Nezávislí vykonavatelé veřejné správy

B. Vykonavatelé/úřady tzv. absolutně nezávislé:
- plně vyňaty z působnosti vlády.

Založeny a působnost - dle zvláštních zákonů.

Zpravidla postupují nezávisle, resp. nestranně a v rámci své působnosti řídí se pouze zákony a právními předpisy (resp. ÚOOÚ také „přímo použitelnými předpisy EU“):

- Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (kolegiální orgán, předseda, 2 místopředsedové)
- Úřad pro ochranu osobních údajů (předseda)
- Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí (předseda)
- Úřad pro přístup k dopravní infrastruktuře (předseda).

II. Prezident republiky

Prezident je hlavou státu, součást moci výkonné.

Dle čl. 62 Ústavy:

- a) jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády a přijímá jejich demisi, odvolává vládu a přijímá její demisi,
- b) svolává zasedání Poslanecké sněmovny,
- c) rozpouští Poslaneckou sněmovnu,
- d) pověřuje vládu, jejíž demisi přijal nebo kterou odvolal, vykonáváním jejích funkcí prozatímně až do jmenování nové vlády,
- e) jmenuje soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy,
- f) jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu,
- g) odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem (*agraciace*) a zahlazuje odsouzení,
- h) má právo vrátit Parlamentu přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního,
- i) podepisuje zákony,
- j) jmenuje prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu,
- k) jmenuje členy Bankovní rady České národní banky.

Dle čl. 63 odst. 1 Ústavy:

Prezident republiky **dále:**

- a) zastupuje stát navenek,
- b) sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy; sjednávání mezinárodních smluv může přenést na vládu nebo s jejím souhlasem na její jednotlivé členy,
- c) je vrchním velitelem ozbrojených sil,
- d) přijímá vedoucí zastupitelských misí,
- e) pověřuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí,
- f) vyhlašuje volby do Poslanecké sněmovny a do Senátu,
- g) jmenuje a povyšuje generály,
- h) propůjčuje a uděluje státní vyznamenání, nezmocní-li k tomu jiný orgán,
- i) jmenuje soudce,
- j) nařizuje, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo (abolice),
- k) má právo udělovat amnestii.

Odst. 2:

Prezidentovi republiky přísluší vykonávat i pravomoci, které nejsou výslovně v ústavním zákoně uvedeny, stanoví-li tak zákon.

Příklady:

- jmenuje předsedu a místopředsedu NSS
- jmenuje rektory a profesory veřejných vysokých škol

Odst . 3

Rozhodnutí prezidenta republiky vydané podle odstavců 1 a 2 vyžaduje ke své platnosti *spolupodpis* předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády.

– Prezident „jako správní orgán“:

vystupuje v pozici správního úřadu „*sui generis*“, jde-li o akty vydané:

*ve sféře výkonu veřejné správy
se zákonnou determinací pro aplikaci pravomoci prezidenta
se zásahem do veřejných subjektivních práv
s přezkoumatelností aktu prezidenta ve správním soudnictví.*

- *Rozhodnutí prezidenta republiky o udělení milosti [čl. 62 písm. g) Ústavy] není rozhodnutím přezkoumatelným ve správním soudnictví, neboť prezident republiky při udělení milosti nevystupuje jako správní orgán, ale jako orgán ústavní (§ 4 odst. 1 a § 65 odst. 1 s. ř. s). Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 10. 2022, čj. 10 As 211/2022-31*

Příklady uznané judikaturou:

Ne/jmenování soudců (základ ústavní – „prerogativ“ ?)
(rozsudek NSS č.j. 4 Aps 3/2005-35, ze dne 27.4. 2006)

Ne/jmenování profesorů vysokých škol (základ zákonný - § 73 ZOVŠ)
(rozsudek NSS č.j. 7 As 242/2016 – 43, ze dne 2.3. 2017)

III. Územní správní úřady:

- ve smyslu čl. 79 odst 1 Ústavy – „jiné správní úřady“.
  - projevem vertikální dekoncentrace státní správy. Tedy ve víceúrovňovém modelu.
  - vždy dílčí věcná působnost,
  - územní působnost – vždy pro část území státu (ne zcela, není zcela respektováno uspořádání dle z.č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu).
- V 90. letech 20. století) - tendence k (nekonceptnímu) vytváření dalších specializovaných, územně dekoncentrovaných orgánů státní správy a vyčleňování příslušných působností z působností dřívějších okresních úřadů.

Po r. 2000 se postupně začala organizace sladovat s územními obvody krajského samosprávného uspořádání.

III. Územní správní úřady (event. – „regionální správní úřady“)

jako tzv. územně dekoncentrované orgány státní správy

- krajská vojenská velitelství (zákon č. 585/2004 Sb.)
- krajské ředitelství policie (zákon č. 273/2008 Sb.)
- zeměměřické a katastrální inspektoráty (7 obvodů), a katastrální úřady pro jednotlivé kraje (zákon č. 359/1992 Sb.)
- územní inspektoráty - Státní energetické inspekce – ústřední inspektorát a 7 územních inspektorátů (zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií), Státní zemědělské a potravinářské inspekce – ústřední inspektorát a 7 územních inspektorátů, (zákon č. 146/2002), Česká obchodní inspekce - ústřední inspektorát a 7 územních inspektorátů (zákon č. 64/1986 Sb.)
- Ústřední veterinární správa, krajské veterinární správy (zákon č. 166/1999 Sb.)
- krajské hygienické stanice (zákon č. 258/2000 Sb.),
- oblastní inspektoráty práce - 8 obvodů (navazují na Státní úřad inspekce práce) – (zákon č. 251/2005 Sb.),
- obvodní báňské úřady – 8 obvodů (navazují na Český báňský úřad) - (zákon č. 61/1988 Sb.),
- Generální ředitelství cel, 15 celních úřadů (zákon č. 17/2012 Sb.),
- okresní správy sociálního zabezpečení (zákon č. 582/1991 Sb.),
- Generální finanční ředitelství, odvolací finanční ředitelství, 14 finančních úřadů (zákon č. 456/2011 Sb.)

IV. Veřejné sbory a ostatní vykonavatelé veřejné správy

Veřejné sbory:

- sbory podílející se na výkonu veřejné moci plněním funkcí, pro jejichž zabezpečování byly zřízeny. Převážně se jedná o sbory bezpečnostní.

Náleží k nim zejména (zákon č. 361/2003 Sb., o služeb. poměru příslušníků bezp. sborů) :

- **Policie České republiky** (z.č.273/2008 Sb., o PČR)

= ozbrojený bezp. sbor, podřízena ministerstvu vnitra,
člení se na útvary:

Policejní prezidium, útvary s celostátní působností, krajská ředitelství policie, a útvary v jejich rámci .

- **Hasičský záchranný sbor** (z.č. 320/2015 Sb.), bezp. sbor, jehož základním úkolem je chránit životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi.
Gen. ředitelství – součástí MV ČR. HZS kraje. Záchranný útvar.

Veřejné sbory

- **Celní správa** (z.č.17/2012 o Celní správě České republiky) – GŘ, celní úřady, celníci. Podřízena MF.
- **Vězeňská služba** (z.č.555/1992 Sb.) - ozbroj. bezp. sbor, správní úřad. GŘ VS, věznice, ústavy, školy. Ředitel jmenován ministrem sprav.
- **Generální inspekce bezpečnostních sborů** (z.č. 341/2011 Sb., o Gen inspekci...) , ozbroj. bezp. sbor, org. složka státu. Ředitel odpovědný předsedovi vlády.
- **Bezpečnostní informační služba** (z.č. 154/1994 Sb.), ozbrojená zpravodajská služba, ředitel odpovídá vládě, která jej jmenuje (dle z.č.153/94 Sb., o zpravod. službách ČR).
- **Úřad pro zahraniční styky a informace.** Zabezpečuje informace mající původ v zahraničí, důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně politických a ekonomických zájmů České republiky. Ředitele jmenuje ministr vnitra po projed. ve výboru PS.

Veřejné sbory

K veřejným sborům lze přiřadit také:

ozbrojené síly ČR

(zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR).

Tvoří je:

- Armáda ČR (Generální štáb, velení, útvary),
- Vojenská kancelář prezidenta republiky,
- Hradní stráž.

Působí v nich vojáci v činné službě (z povolání) - ve služebním poměru.

+ Vojenská policie (zákon č. 300/2013).

Veřejné stráže a jejich druhy:

- lesní stráž, zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- vodní stráž, dle zákona č. 130/1974 Sb., dnes zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon) stráž výslovně neupravuje (vyhl. o Vodní stráži),
- myslivecká stráž, zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů,
-
- rybářská stráž, zákon č. 99/2004 Sb., o rybářství, ve znění pozdějších předpisů,
-
- stráž přírody (stráž ochrany přírody), zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

V neúspěšných a vládou nepodpořených poslaneckých návrzích zákona o horské službě v letech 1999 a 2001 bylo navrženo, aby pracovníci horské služby měli status horské stráže.

Prameny ke studiu (opakování):

- **Hendrych, D. Správní věda, 4. vydání, Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 47 – 53, 103 – 115, 136 - 151**
- **Skulová, S. a kol. Základy správní vědy. Brno: Masarykova univerzita, 2023, s. 60-75, 239-252**
- **Pouperová, Olga. „Nezávislé správní úřady“. Správní právo, 2014, č. 4. s. 209 an.**